ELS FONAMENTS FÍSICS DE L'ART MUSICAL

II

PER tot lo dit en l'article anterior, es comprendrà fàcilment que, en la Naturalesa, no es troben jamai els sons d'una composició musical. Els motius físics de què sigui així són els dos següents: 1.er En la Naturalesa no existeixen, propiament parlant, els sons; únicament es produeixen sorolls, és a dir, vibracions complexes sense periodicitat i, per tant, desprovistes de to; tot lo contrari de lo que passa en els instruments musicals, que es caracteritzen per produir vibracions de l'aire senzilles, a la vegada que periòdiques, i d'un to determinat. Segon. Quan la Naturalesa produeix sorolls quelcom comparables als sons, per contenir una certa tonalitat, per exemple una bufada de vent en una escletxa, no són pas, aquests sorolls, imitables amb un instrument musical, puix aquest dóna un nombre limitat de sons, passant discontinuament o per salts d'un a l'altre, mentre que el to produït pel vent al passar per una escletxa munta o baixa amb la velocitat del vent d'una manera contínua i, per tant, produïnt infinits tons.

De lo acabat de dir, resulta que és completament impossible imitar la Naturalesa valent-nos de l'art musical. Es precís reduir el seu radi d'acció a evocar o expressar un estat d'ànim, i, efectivament, és això últim l'únic que, per ara, s'ha aconseguit, encara que amb certa vaguetat. Així, per exemple, el to menor significa una depressió de l'ànim donada per la tercera nota de la gama que té el to rebaixat respecte al major. El to major, en canvi, indica fortalesa de l'ànim; s'ha perdut el bemol de la tercera i es guanya energia en l'expressió. Però, fora d'això, què més es pot indicar? Res! La quinta simfonia de Beethoven té la primera part en to menor; l'auditori sols en treu la impressió d'inquietud o de decaïment; és incapaç d'endevinar que el *destí truca a la porta*, si primer un iniciat no li explica lo dels *tres trucs* (aldabonazos). En el tercer temps de dita simfonia, el to es canvia en major: la inquietud desapareix, l'esperit s'exalta i es fortifica, però jamai hem pogut veure allò del *dalit de viure*.

Qui sap si precisament aquesta mateixa vaguetat és la que fa de la música un art diví...? Totes les altres arts estan més lligades a la Naturalesa. En les arts plàstiques, l'artista es mou dintre dels límits estrets que li imposen les formes naturals i les nombroses regles de la tècnica, mentre que la fantasia d'un músic ha de subjectar-se a poques realitats i pot desbordar-se per tots els camins que li marca la inspiració. No val més que l'esperit vagi sol, sense lligams, pel camp infinit de la fantasia? Es per això, potser, que l'art plàstic actual tendeix a lliurar-se de la influència del model, seguint uns camins que l'acosten cada dia més a l'art musical.

Amb lo dit, no tractem pas de negar, en absolut, la possibilitat de fer un art imitatiu per mitjà dels intervals musicals. Mes així com en l'art pictòric és possible recollir els més petits detalls d'un paisatge i portar-los sobre la tela, com, per exemple, la diferència entre la llum que vé d'aprop, neta i brillant, i la que prové de lluny, dispersada per una atmòsfera que jamai és homogènea del tot, en canvi, les notes de la gama són insuficients per a representar un detall tal com les rafalades de vent, perquè, com hem dit abans, les variacions

de to són en aquest cas contínues. Però, si ens proposem fer una escala cromàtica amunt i avall repetidament i molt depressa, ens donarà una idea o record més o menys perfecte del vent com bufa, i millor *quan la semblança és advertida per endavant.* Encara recordem d'un nocturn de Chopin, del que ens varen dir que imitava el soroll del vent; al provar-lo en el piano en vàrem quedar convençuts; però, quina desil·lusió quan ens vàrem enterar de què haviem equivocat el nombre del nocturn...! Tot seguit provàrem de tocar l'autèntic, i la semblança ens va resultar tan perfecta com amb el primer.

Admetent, encara, que no és l'*explicació prèvia* la clau de certes genialitats musicals, haurem de confessar que els sons de l'escala cromàtica són a la rafalada de vent lo que uns quants punts dispersos sobre un paper són a la línia curva que passés per tots ells. De la mateixa manera que per aquells punts poden passar-hi infinites curves, les mateixes notes poden expressar infinits pensaments, estats d'ànim o aspectes de la Naturalesa. En resum : una frase musical representativa, és com una caricatura feta per punts. El lector dirà si un art que reduís el seu fi a la caricatura del món extern a l'home, no seria un art secundari, ja xorc de naixement.

Lo contrari passa quan el compositor es dedica a modular tots els replecs de l'esperit. Llavors la superioritat de l'art musical per damunt les demés arts, es manifesta plenament. La mateixa vaguetat de les coses íntimes, és una gran aventatge per a un art que jamai concreta res.

Tot lo dit fins ara té aplicació, suposant que s'usin les notes de la gama usual de Zarlin o l'atemperada de Bach, que és l'única que fan servir els pobles civilitzats. Mes, com hem demostrat anteriorment, l'elecció dels vuit sons de la gama és arbitrària; l'educació de l'oïda des de la infantesa és lo que els fa necessaris i únics *a priori.* Però, podria elegir-se un altre conjunt de sons, de manera que entre llurs freqüències de vibracions guardessin altres relacions també senzilles, i amb ells podria aixecar-se una altra embastida de la tècnica musical. Aquesta afirmació no és pas massa atrevida, puix el cant pla s'aparta de la gama de Zarlin, els alarbs usen sons diferents, i molts pobles salvatges tenen música pròpia, que seria impossible de representar amb el nostre pentàgrama.

Deu esperar-se que algun geni atrevit renovi l'harmonia fins en els seus fonaments, creant un conjunt de sons de diferent to als que fins avui han sigut usats i, per tant, amb instrumental també diferent. Teòricament, l'empresa és possible; sols es necessitaria educar al públic en la nova tècnica. No estan madurs els temps per a aquesta transformació, i per això no ens ocupem d'indicar els mitjans i l'orientació per a trobar aquesta nova tècnica. Queda això per al geni predestinat, al qui l'atzar rodejarà de les circumstàncies i detalls que poden fer fecunda l'idea d'un art nou.

Mestres tant, sigui o no possible la nova tècnica, hi ha abundants precursors de quelcom nou. A partir de Wagner, s'introdueixen cada dia acords més estranys, *perfectament molestos per a l'oïda,* quan no s'hi està acostumat. L'efecte produït sobre l'auditori, més aviat que emotiu, és d'admiració intensa, com la produïda per una locomotora moderna o un *grata cels.* Molts d'ells no tenen altra valor que la dels noms estranys posats per la ploma d'algun crític que els bestreuen erudició, però, en força emotiva, jamai arriben a una senzilla *Bagatelle* de Beethoven.

L'art musical és extremadament senzill. Unes generacions foren suficients per a arrencar-li els seus secrets, i el geni de Bonn el portà a una culminació, després de la qual sembla impossible afegir-hi un sol detall.

FERRAN RAMON

